

Vychází další číslo Columby

Libor Schröpfer

Vážení přátelé ptactva, dostává se k Vám první číslo XIII. ročníku informačního zpravodaje Columba. Svým usnesením rozhodl výbor Západočeské pobočky České společnosti ornitologické při Západočeském muzeu v Plzni na své schůzi dne 10.1.2007, že redaktorem časopisu Columba bude Libor Schröpfer. Protože již připravoval několik minulých čísel, je to volba logická. Další významnou novinkou je rozhodnutí o uspořádání 2. Západočeské ornitologické konference ve dnech 3.-4.11.2007 ve Spáleném Poříčí. V současnosti se doladují ještě některé detaily této naší nejvýznamnější akce roku 2007.

Chci připomenout naši internetovou adresu www.zcm.cz/cso, kde je možno najít nejaktuálnější informace o dění v Pobočce. Tato adresa je nová a funguje od konce roku 2006. Chci také upozornit, že tento způsob zjišťování informací není mezi členy naší Pobočky bohužel příliš často využíván. Všechny Vás tedy zvu nejen na návštěvu našich stránek, ale i ke společné tvorbě jejich náplně! Zajímají nás všechny vaše akce k ochraně a výzkumu ptactva, které jste zorganizovali v okolí svého bydliště nebo o nich uvažujete. Velmi vítaný je obrazový materiál ve formě digitálních fotografií.

Redakce má i nadále zájem o příspěvky, které se týkají plánování a průběhu ornitologických akcí v kraji Plzeňském a Karlovarském. Kdykoliv se můžete se čtenáři Columby podělit o Vaše zajímavá pozorování. Vítány jsou rovněž články, které se týkají vašich terénních zkušeností např. s praktickou ochranou ptačích druhů.

Případné příspěvky zasílejte na následující adresu: Libor Schröpfer, Husova 302, 345 62 Holýšov. Nejlépe je zasílat příspěvky na e-mail: schropfer@oaplzen.cz. Příspěvky můžete také posílat ve formátu MS WORD na přenosných médiích (disketa, CD či DVD), která samozřejmě vrátím. Případné dotazy mohu zodpovědět na telefonu 379 491 493 (byt - po 19. hodině) nebo na mobilu 732 370 036. Redaktor si vyhrazuje právo příspěvky formálně upravovat bez zásahu do věcného obsahu sdělení. Uzávěrka příspěvků pro podzimní číslo je 31. 10. 2007.

Závěrečná zpráva o činnosti Západočeské pobočky ČSO při Západočeském muzeu v Plzni za rok 2005

Libor Schröpfer

Hlavní činnost a cíle pobočky v roce 2005

Činnost ZČP ČSO v roce 2005 lze rozdělit do několika základních skupin dle jejich charakteru a zaměření. Většina z nich se pravidelně opakuje každým rokem.

A/ Odborné projekty, vědecká činnost.

Na jejich realizaci se aktivně podílejí členové pobočky ve spolupráci s ostatními ornitologicky zaměřenými organizacemi. Do této skupiny patří:

- **Odchyt a kroužkování volně žijících druhů ptactva**
23 kroužkovatelů okroužkovalo několik tisíc ptáků.
- **Zpracovávání výsledků a monitoring hnízdění čápa bílého na území bývalého západočeského kraje.** Krajský koordinátor Dr. S. Beneda, okresní koordinátor Ing. D. Jäger, spolupráce K. Makoň - DES OP, V. Lang, L. Schröpfer, Karel Machač, Jiří Vlček, Václav Kovář, M. Paisker a další.
- **Monitoring výskytu dravců a sov na území bývalého západočeského kraje.** Koordinátoři L. Schröpfer, RNDr. Roman Vacík, Skupina na ochranu dravců a sov ČR, spolupráce cca 30 členů pobočky. Zatím se nepodařilo vydat závěrečnou zprávu za rok 2004.
- **Celorepublikové zimní sčítání vodního ptactva.** V hlavním lednovém termínu se díky aktivitě krajského koordinátora L. Schröpfera podařilo obsadit značný počet nových úseků. Koordinoval L. Schröpfer, spolupráce P. Blažková a další členové pobočky.
- **Mapování hnízdního rozšíření ptáků Slavkovského lesa.** Nová akce ve spolupráci se SCHKO Slavkovský les. Hlavní garant a organizátor RNDr. P. Řepa, spolupráce RNDr. R. Vacík, L. Schröpfer, K. Lang, O. Hais a další. Celkem cca 20 členů pobočky. Účast i nezápadočeských ornitologů. Celkem 4 sčítací termíny 7.5., 14.5., 4.6. a 11.6. v okolí Mariánských Lázní.
- **Skupina pro výzkum jeřába popelavého.** Ve vedení Skupiny je i F. Lagarde ve spolupráci s Ing. D. Jägerem.
- **Dějiny západočeské ornitologie.** Akce, která má přinést zlepšení poznatků o životě a díle žijících i nežijících ornitologů z našeho regionu. Hlavní garant RNDr. S. Beneda ve spolupráci s dalšími členy pobočky. Projekt podpořen Krajským úřadem Plzeňského kraje. Rukopis je uzavřen, pokračují přípravné práce pro tisk.
- **Hnízdní rozšíření racka chechtavého v západních Čechách 2004-2005.** Hlavní garant L. Schröpfer, projekt uzavřen. Výsledky budou poprvé představeny na výročním zasedání saských ornitologů v Bad Döben v březnu 2006.

-
- **B/ Ekologická výchova, osvěta, propagace a osvěta.**
- **Vítání ptačího zpěvu – jarní ornitologická vycházka (květen 05)**
Akce pro veřejnost zaměřená na ochranu přírody a ornitologii. Realizováno ve spolupráci s jinými organizacemi (ČSO, DES OP, HOK, ČSOP, N.O.S) a probíhající současně na několika místech bývalého západočeského kraje (Plzeň, Holýšov, Rokycany, Domažlice, Přeštice, Nepomuk, Klatovy, Bor u Tachova). Celkem se zúčastnily stovky občanů.
- **Světový festival ptactva – podzimní ornitologická vycházka (říjen 05)**
Opět akce pro širokou veřejnost na podporu ornitologie, realizováno ve spolupráci s jinými organizacemi (ČSO, DES OP, HOK, ČSOP, N.O.S, TOS) na několika místech bývalého Zpč. kraje (Plzeň, Holýšov, Rokycany, Bor u Tachova, Nepomuk, Přeštice). Celkem se zúčastnily stovky občanů.
- **Exkurze Pobočky.** Dne 18.6.2005 se uskutečnila oficiální exkurze na rybník U křížku u obce Líně, jihozápadně od Plzně. Účast nízká, pouze 6 osob. Akce byla spojená s odchytom a pozorováním vodního ptactva. Pozorován mj. polák malý.

C/ Vnitřní chod organizace.

- **Vydávání informačního zpravodaje pobočky COLUMBA**
Byla vydána 2 čísla (jarní a podzimní) v nákladu cca 120 výtisků a rozeslána všem členům pobočky. Obsah: informace o plánovaných i uskutečněných akcích pobočky a dalších organizací ze západních Čech zaměřených na ornitologii a ochranu ptactva (DES OP Plzeň, HOK, ZO ČSOP Rokycany, N. O. S., Tachovský ornitologický spolek), dále krátká původní sdělení a metodické pokyny, volební lístky, volby do výboru atd.
- **Krajské schůze pobočky (jaro, podzim)**
Velká jarní schůze 9. 4. 2005 v prostorách Západočeského muzea v Plzni.
Přednáška F. Pojer - Nová odyssea (satelitní sledování čápů černých v Asii)
Velká podzimní schůze 3. 12. 2005 v prostorách Západočeského muzea v Plzni
Přednáška: O. Bušek – Příroda a ptáci jihozápadní Číny
- **Výbor pobočky.** Sešel se v roce 2005 celkem 5x (7.1., 18.3., 10.6., 16.9. a 10.11.) a projednával vždy nutné a aktuální věci. Přijal zejména nové stanovy Pobočky a rozhodl o nové registraci členů a zavedení členských příspěvků.
- **Nová registrace členů Pobočky**
Na základě rozhodnutí výboru bylo rozhodnuto, že od 1.1.2006 nebude nikdo ze členů Pobočky dostávat materiály zdarma. Naši členové, kteří jsou zároveň členy ČSO zde platí členské příspěvky a 20 % z této částky převádí ČSO na náš účet. U ostatních bylo rozhodnuto, že budou platit členský příspěvek ve výši 100 Kč/rok. Všichni, členové i nečlenové ČSO, kteří mají zájem o to stát se členem Pobočky vyplní oficiální přihlášku. Na základě této přihlášky a zaplacení členského příspěvku budou dostávat naše materiály a pozvánky.

- **Pondělní pracovní schůzky.** Celkem 11 pracovních schůzek pro členy z Plzně a okolí v budově Církevního gymnázia v Plzni.
- **Knihovna a archiv pobočky.** Knihovnu zkatologizoval L. Schröpfer. Je uložena na pracovišti Západočeského muzea v Tylově ulici a je po ohlášení volně přístupná.
- **www stránky ZČP ČSO**
Plně v režii a koordinaci V. Kováře. V roce 2005 překročeno 1 000 přístupů, přesto jsou stránky málo navštěvovány.
- **Západočeská ornitologická konference.** Bylo rozhodnuto o pořádání 2. Západočeské ornitologické konference na podzim roku 2007.

D/ Hospodaření organizace.

Rok 2005 lze po finanční stránce charakterizovat jako rok stabilní. I přesto je nutno poděkovat zejména: Západočeskému muzeu v Plzni, Krajskému úřadu Plzeňského kraje, organizacím DES OP, HOK, N.O.S., O. Haisovi za podporu při vydávání zpravodaje COLUMBA, Ing. P. Brožovi za sponzorský dar 3 000,- Kč, MUDr. R. Sequensovi za sponzorský dar 1 000,- Kč a dalším dárcům z řad členské základny

Závěr:

Zejména velká pozornost byla zaměřena na propagaci a činnost pobočky, dále pak na osvětu, ekologickou výchovu a kontakt s veřejností. Do nového roku 2006 vstupuje pobočka po reorganizaci s celkem 60 členy.

K sedmdesátinám Ing. Dětmar Jägera

Stanislav Beneda

Na sklonku loňského roku oslavil významné životní jubileum zasloužilý pracovník v ornitologii a ochraně přírody na Chebsku Ing. Dětmar Jäger. Narodil se 22. listopadu 1936 v Podhradí u Aše v rodině úředníka nemocenské pojišťovny. Již na základní škole se začal podrobněji zajímat o přírodu a zejména ptactvo, byl častým návštěvníkem přírodopisného kabinetu a panu učiteli pomáhal určovat vycpaniny. Studentská léta na Vysoké škole zemědělské v Brně, kam po maturitě nastoupil, byla dobou jeho ornitologického zrání, zejména v kouzelném a ornitologicky bohatém prostředí lednických rybníků. V roce 1956 se stal členem tehdy Československé ornitologické společnosti a od roku 1958 se začal věnovat kroužkování ptáků.

Když v roce 1960 úspěšně absolvoval studium na zootechnické fakultě, vrátil se do rodného kraje a nastoupil jako učitel na Střední zemědělskou školu v Chebu. V šedesátých letech vstoupil do nově ustaveného svazu pro ochranu přírody a krajiny TIS a stal se jeho aktivním členem. Organizace TIS pro své nekompromisní postoje k otázkám ochrany životního prostředí upadla do nemilosti tehdejších představitelů

totalitní moci a byla posléze zrušena. Dětmar Jäger musel v období normalizace své učitelské místo opustit. Pracoval pak až do roku 1990 jako vedoucí zootechnik v Agrokombinátu Cheb. Teprve po pádu komunistického režimu se mohl opět vrátit k učitelskému povolání na zemědělské škole, kde působil dva roky jako zástupce ředitele. V roce 1992 mu bylo jako uznávanému odborníkovi v ochraně přírody nabídnuto místo na referátu životního prostředí Okresního úřadu v Chebu. Zde pracoval ve funkci referenta na plný úvazek do roku 1997, kdy odešel do důchodu. I jako důchodce pracoval nadále na částečný úvazek na tomto pracovišti až do jeho zrušení. V současné době pracuje na různé smlouvy pro Krajský úřad v Karlových Varech, pro karlovarské pracoviště Agentury ochrany přírody a krajiny ČR a pro Správu CHKO Slavkovský Les v Mariánských Lázních. Podle požadavků těchto institucí zajišťuje v chráněných územích ornitologický průzkum a management.

Dětmarův pracovní záběr jak v ornitologii, tak v ochraně přírody je opravdu úctyhodný. Od roku 1962 se soustavně věnuje průzkumu avifauny na Chebsku a publikoval v této oblasti řadu přínosných prací. Jeho účast v širokém spektru odborných programů ČSO i jiných organizací představujícím nespočetné hodiny práce v často neschůdném terénu byla již zmíněna v článku k jeho šedesátinám. Chtěl bych jen zdůraznit, že se dodnes každoročně účastní mezinárodního sčítání vodního ptactva od jeho zahájení v roce 1967 nebo Jednotného programu sčítání ptáků zahájeného v roce 1981. V posledním desetiletí se ještě zapojil do mezinárodního mimohnízdního sčítání hus v ČR, do sledování jeřábů popelavých na Chebsku a kroužkovacího programu CES v rákosinách na Soosu.

Stejně záslužné a rovněž pracovně náročné je Dětmarovo působení ve 4. Základní organizaci ČSOP v Chebu založené v roce 1980, kde je aktivním členem od samého začátku její existence. Je garantem odborných zoologických programů ČSOP, na kterých se členové skupiny podílejí a metodicky je vede. Svým osobním příkladem a nesmírnou obětavostí dokáže vzbudit u svých spolupracovníků nadšení a vytrvalost pro plnění úkolů spojených s ochranou přírody. Za dobu své činnosti vychoval mnoho mladých ochránců přírody, mezi nimiž jsou dnes i fundovaní odborníci v zoologických disciplínách.

Spolupráce chebských ochranářů s bavorským svazem Bund Naturschutz, okresní skupinou Wunsiedel a Tirschenreuth, na jejímž zahájení v roce 1990 se Dětmar významně podílel, se hlavně jeho zásluhou dále úspěšně rozvíjí. Jsou pořádány společné konference o životním prostředí a ochraně přírody, brigády v chráněných územích, byla zpracována společná stanoviska k hraničním přechodům. Nejvýznamnějším produktem této přeshraniční spolupráce je program na záchranu perlorodky říční v okolí Aše. Za tím účelem byla v roce 1991 vytvořena pracovní skupina, která je v pravidelném kontaktu s pracovníky z Bavorska i Saska. Při akcích a jednáních skupiny má Dětmar nezastupitelnou úlohu jako organizátor i jako perfektní tlumočník. Záchranný program je zaměřen na ochranu celého ekosystému oligotrofních vod a vyžaduje náročný management chráněných území včetně vysazování mladých perlorodek z poloumělého chovu Jaroslava Hrušky z Volar. V roce 2005 udělila Ústřední výkonná rada ČSOP Ing. Dětmaru Jägerovi svazové vyznamenání „Příroda děkuje“. Ocenila tak jeho dlouholetou aktivní práci v ochraně přírody, zásluhy o činnost 4. Základní organizace v Chebu i o dobré jméno ČSOP.

Dětmare, dovol mi, abych Ti jménem svým i celé rodiny západočeských ornitologů vyslovil velký dík za Tvoji celoživotní práci a obětavost na poli ochrany přírody a zároveň Ti popřál pevné zdraví a mnoho elánu do dalších let.

Zápis z podzimní schůze Západočeské pobočky ČSO při Západočeském muzeu v Plzni konané dne 2.12.2006 v Západočeském muzeu v Plzni

Miloš Paisker

Podzimní schůzi Pobočky zahájil předseda Karel Lang v 9.15 hodin a předal slovo jednatelem pobočky Liborovi Schröpferovi. Ten nám sdělil velice smutnou zprávu o úmrtí významného ornitologa prof. Zdeňka Veselovského dne 24. listopadu 2006. Jeho památku uctili přítomní minutou ticha. Dle prezenční listiny bylo dnešní schůzi přítomno celkem 30 členů Pobočky. Jednatel upozornil členy Pobočky na probíhající volby do výboru Pobočky a upozornil na včasné odevzdání volebních lístků volební komisi. Do té byli zvoleni p. Dostál a p. Jelínek. Dále bylo nutno hlasovat o následujících záležitostech:

- 1) Hlasování o prodloužení mandátu výboru na dobu 3 let (1 se zdržel, ostatní pro)
- 2) Hlasování o počtu členů výboru - 7 členů (všichni pro)

K dispozici byly různé propagační materiály ČSO i Pobočky. Literatura umístěná u okna na klavíru byla zadarmo, naopak u dveří na židlích byla literatura k dispozici za nízký poplatek. V 10.00 hodin předal jednatel pobočky L. Schröpfer slovo Mgr. Tomášovi Brinkemu, který nás seznámil se změnami a novinkami v ČSO. Sídlo ČSO se přestěhovalo z Hostivaře na Smíchov v Praze v ulici Na Bělidle 34. Díky většímu a prostornějšímu prostředí přibýly dvě nové zaměstnankyně A. Pazderová a Z. Pangrácová. Stávající počet je nyní 8 zaměstnanců. K 80. výročí ČSO proběhla v letošním roce konference v Mikulově, její průběh byl hodnocen velice úspěšně, jak v organizaci, tak v referátech. Nově vydaný Atlas hnízdního rozšíření ptáků ČR je k dispozici pro členy pobočky za 300 Kč v sekretariátu ČSO, nutná je ovšem předchozí telefonická domluva. Dne 26. ledna 2007 se koná ples ČSO, lístky jsou k dispozici k zakoupení v hodnotě 200 Kč. Před týdnem proběhla pražská schůze, na které byli navrženi a vzápětí přijati dva noví čestní členové, jimiž se stali RNDr. Stanislav Beneda a RNDr. Jan Hora. T. Brinke vyzval členy k poskytnutí jakýchkoliv starých fotografií ornitologů k založení archivu. V monitoringu dravci a sovy a jiných jmenovaných druhů zůstává T. Brinke i nadále koordinátorem i v příštím roce. O přestávce byla možnost zaplatit členskou příspěvky i časopis Sylvia.

V 10.30 hod. přednesl A. Jelínek výsledky voleb do výboru Západočeské pobočky ČSO při ZČM v Plzni. Celkem bylo odevzdáno (osobně nebo poštou) 38 platných hlasovacích lístků. Na období 3 let (2006-2009) získali mandát tyto členové: K. Lang (38 hlasů), L. Schröpfer (37), R. Vacík (37), S. Beneda (38), M. Paisker (38), Š. Vančurová (38) a J. Hrabě (37).

Poté vystoupil K. Makoň z DES OP. Vysvětlil letošní aféru s odchyty vrabců domácích v nákupním středisku Tesco. Uvedl několik novinek, které se v poslední době přihodily v Záchrané stanici ptactva. Čáp s francouzským kroužkem, který utrpěl zlomeninu zobáku, přišel o nohu, a momentálně se pro něj hledá náhradní protéza. Dále zmínil odchyt potáplice severní u OD Baumax v Plzni. Následovalo promítnutí druhého dílu dokumentu s názvem Jak se jim s námi žije, který navázal na první díl Jeden rok na Záchrané stanici živočichů.

V 10.30 hodin došlo k slavnostní gratulaci dvěma členům Pobočky ke kulatému jubileu:

RNDr. Stanislav Beneda (* 8.10.1931) Koterov - 75 let, mj. 27 let předseda Západočeské pobočky ČSO a Ing. Dětmár Jäger (* 22.11.1936) Podhradí u Aše - 70

let. Gratulace, předání květin a poděkování završilo tuto radostnou událost. Dr. Beneda byl jednomyslně zvolen čestným předsedou Pobočky.

Jednatel Pobočky L. Schröpfer seznámil přítomné s plánovanými akcemi Pobočky na rok 2007: Jarní vítání ptačího zpěvu (na více místech), Evropský festival ptactva (na více místech), 2. Západočeská ornitologická konference (listopad 2007). Vyzval přítomné také ke sdělení návrhů na další exkurzi Pobočky na rok 2007.

Mgr. Petra Cehláriková informovala o nově vzniklé CHKO Český les, která byla oficiálně vyhlášena v minulém roce a má sídlo na Přimdě. Upozornila i na nově vydávaný časopis pod názvem Český les, kde je možno se dozvědět více informací o zmiňované oblasti. P. Cehláriková navrhla jako vhodnou lokalitu pro exkurzi Pobočky právě CHKO Český les.

Ve svém krátkém vystoupení upozornil R. Vacík na nové webové stránky Pobočky: www.zcm.cz/cso. Stará verze www.zcp-cso.zde.cz také ještě funguje a uživatel je přeměrován automaticky na první adresu. Upozornil všechny členy, že skutečně dobré webové stránky dělá včasná pravidelná aktualizace a co možná nejvíce odkazů ze souvisejících oborů. Základem všeho tedy je spolupráce co možná nejvíce členů a hlavně zasílání nových příspěvků, aby mohlo co v nejkratší době docházet k nové a pravidelné aktualizaci webu. Před vyhlášením přestávky bylo uvedeno několik zajímavých faunistických pozorování v západních Čechách v průběhu roku 2006.

Od 11 do 11.30 hod. byla vyhlášena přestávka, kterou mohli členové využít k zaplacení členských příspěvků a k zakoupení různých tisových materiálů, které zde byly k dispozici.

Po přestávce přišla na řadu hlavní přednáška, kterou prezentoval Mgr. T. Ryneš. Ten nám sdělil podrobnosti o výpravě, kterou uskutečnil ještě s několika přáteli na Cejlon (Srí Lanku). Dokonale přiblížil tamní život, přírodu a několik ptačích druhů, se kterými měl možnost se setkat. Celou atmosféru Cejlonu vkusně doplnil ochutnávkou čaje typického pro tuto oblast. Po přednášce se rozpoutala velmi živá diskuse, která jen stvrdila kvalitní přípravu přednášky a také, že i mezinárodní témata jsou pro západočeské ornitology zajímavá.

Podzimní schůze byla ukončena jednatelem L. Schröpferem ve 13.30 hodin.

Zpráva o hnízdění čápa bílého na území západočeského regionu v roce 2006

Stanislav Beneda & Karel Makoň

V roce 2006 zahrnulo v našem regionu zahrnujícím Plzeňský a Karlovarský kraj 59 čapích párů, tedy o 2 páry méně než v roce 2005 a o 11 párů méně než v roce 2004. Jarní přílet čápů probíhal obdobně jako v roce 2005. První čáp byl pozorován už v první březnové dekádě v Dobřanech (PJ). Maximum příletů bylo zaznamenáno v 1. a 2. dubnové dekádě a na konci dubna byly už na 42 hnízdech celé páry (jedná se pouze o hnízda, kde byly přílety zaznamenány). Opožděné květnové přílety byly zaznamenány ve 4 obcích (v roce 2005 v 9 obcích). Podobně jako v roce 2005 do průběhu hnízdění nepříznivě zasahovaly opakované extrémní výkyvy počasí. Březen byl velmi bohatý na srážky, v první polovině měsíce převážně sněhové. V druhé polovině se začalo silně oteplovat a v závěru měsíce denní maxima překonávala

teplotní rekordy. Rovněž duben byl srážkově nadnormální, vysoké úhrny srážek spojené s výrazným ochlazením byly zejména na konci měsíce. V první polovině května se výrazně oteplilo a spadlo jen malé množství srážek. Od 13. do 20. 5. opět silně pršelo a deště byly provázeny silným větrem. 20.5. byl v Chebu při vichřici provázené bouřkou a krupobitím usmrčen hnízdící čáp. Následovalo náhlé oteplení, 22.5. byla v Plzni a v Žatci naměřena nejvyšší teplota 28,4 st.C. Od 26.5. do 10.6. bylo opět velmi chladno a deštivo, pak opět teploty rychle stoupaly. Počátek července přinesl opět výrazné ochlazení. Od 5.7. nastalo období tropických veder, kdy mláďata na hnízdech hynula přehřátím, například ve Staré Vodě na Chebsku. Zaznamenali jsme opět úhyny dospělých čápů. V Boru u Tachova zahynul hnízdící samec 23.5. po nárazu do drátů elektrického vedení. Na hnízdě zůstala samice se čtyřmi cca 1 týden starými mláďaty. Po konzultaci s odborem životního prostředí Krajského úřadu Plzeňského kraje byla 3 menší mláďata odebrána k vychování a adopci. Byla pak ve věku 4 týdnů adoptována, jedno v Postřekově (DO), druhá dvě ve Hlíněm (TC). Adopce byla úspěšná. Největší mláďde ponechané na hnízdě zahynulo následující den po odebrání jeho sourozenců. Naproti tomu v Chebu dokázal čáp zbylý po úhynu partnera (nebylo prokázáno, zda samec nebo samice) odchovat sám 3 mláďata, která už 28.6. opustila hnízdo.

Počet párů, které nevyvedly mláďata byl vlivem nepříznivých povětrnostních podmínek byl opět vysoký – 17 párů (2005 18 párů, 2004 7 párů). Celkem od nás odletělo pouze 96 mláďat, tedy o 20 méně než v roce 2005 a o 77 méně než v roce 2004. Průměrný počet mláďat na 1 hnízdící pár (JZa) byl pouze 1,63, takže podle výsledků hnízdění byl rok 2006 přímo katastrofální. Potěšitelné je, že i navzdory nepříznivým podmínkám přibyla v regionu 3 nová funkční hnízda. V Toužimi (KV) přesídlil čapí pár na komín starého pivovaru, kde je hnízdo sice bezpečnější před rušením, ale nepřístupné pro kroužkování. V Příchovicích (PJ) přesídlili čapí na komín dílen ZD, kde se už loni pokoušeli stavět, původní hnízdo na komíně zámku obsadil lichý jedinec. V červnu bylo nově objeveno hnízdo s mláďaty v Novém Dvoře (TC) na komíně po zbourané cihelně mezi novodvorskými rybníky.

Přehled výsledků hnízdění v jednotlivých územích bývalých okresů je uveden v následující tabulce (pro srovnání je možno v COLUMBĚ XII/1 z března 2006 nalézt tabulku s údaji za rok 2005).

Okres	H	HPa	HPm	HPo	%HPo	HE	HB	HO	JZG	JZa	JZm	VO	StD	Jt
DO	16	7	5	2	28,5		2	7	11	1,57	2,20	1140	0,61	3
CH	8	7	4	3	42,8		1	1	11	1,57	2,75	933	0,75	4
KV	6	3	3		0,0		1	2	7	2,33	2,33	1628	0,18	
KT	21	10	8	2	20,0		4	7	18	1,80	2,25	1940	0,51	2
PJ	16	13	9	4	30,8	1		2	18	1,38	2,00	1080	1,20	
PM	4	1	1		0,0		1	2	3	3,00	3,00	125	0,80	
PS	9	4	1	3	75,0		1	4	2	0,50	2,00	1323	0,30	
RO	5	2	2		0,0		1	2	4	1,00	1,00	575	0,34	
SO	1	1		1	100,0					0,00	0,00	754	0,13	
TC	21	11	9	2	22,2	1	2	7	22	2,00	2,44	1378	0,79	
Celkem	107	59	42	17	28,8	2	13	34	96	1,63	2,28	10876	0,54	9

Zkratky (mezinárodní symboly):

H	počet hnízd ke konci sezóny
HPa	počet všech hnízdících párů
HPm	počet párů, které vyvedly mláďata
HPo	počet párů, které nevyvedly mláďata
%HPo	procento párů, které nevyvedly mláďata
HE	počet hnízd obsazených lichým jedincem
HB	hnízda jen občas navštěvovaná
HO	hnízda neobsazená
JZG	celkový počet vyvedených mláďat
JZa	průměrný počet mláďat na 1 hnízdící pár
JZm	průměrný počet mláďat na 1 pár s mláďaty
VO	plocha okresu (kraje) v km ²
StD	počet hnízdících párů na 100 km ²
Jt	počet uhynulých mláďat

Došla opět zajímavá zpětná hlášení:

Čáp bílý BX 5269 kroužkovaný jako mládě 28.06.1998 v Malém Boru (KT) /kroužkovatel St. Chvopil/ byl zjištěn 24.8.2005 v Sachau, Sachsen Anhalt v Německu. Vzdálenost 268 km, uplynulá doba 2614 dnů – kroužek odečten.

Čáp bílý BX 3326 kroužkovaný jako mládě 28.6.2005 v Dolním Metelsku (DO) /kroužkovatel L. Schröpfer/ byl nalezen mrtvý, vysílený 4.9.2005 v Kunszenmiklós, Bács-Kiskun v Maďarsku. Vzdálenost 537 km, uplynulá doba 68 dnů.

Čáp bílý BX 11309 kroužkovaný jako mládě 9.6.2001 v Mladém Smolivci (PJ) /kroužkovatel St. Beneda/ byl zjištěn 24.12.2005 v Mittelstetten, Sachsen v Německu. Vzdálenost 222km, uplynulá doba 1659 dnů – kroužek odečten.

Mládě čápa bílého BX 15758 adoptované po měsíční péči v Záchrané stanici živočichů do hnízda v Hlinném a okroužkované 17.6.2006 /kroužkovatel K. Makoň/ bylo zjištěno jako poraněné 16.8.2006 v Marchegg, Niederösterreich v Rakousku. Vzdálenost 344 km, uplynulá doba 60 dnů.

Čáp černý BX 18561 kroužkovaný jako mládě 18.06.2005 ve Stanu (TC) /kroužkovatel P. Růžek/ byl nalezen mrtvý 28.8.2005 v Lit et Mixe, Landes ve Francii. Vzdálenost 1250 km, uplynulá doba 71 dnů.

Čáp černý BX 24458 kroužkovaný jako mládě 24.6.2000 ve Zhůří (KT) /kroužkovatel Fr. Pojer/ byl nalezen mrtvý 17.8.2005 v Lindberg, Niederbayern v Německu. Vzdálenost 23 km, uplynulá doba 1880 dnů.

Čáp černý BX 300 kroužkovaný jako mládě 18.6.2005 na Přimdě (TC) /kroužkovatel P. Růžek/ byl zjištěn 17.8.2005 v Dampiere sur Avre, Eure-et-Loire ve Francii – kroužek odečten. Vzdálenost 528 km, uplynulá doba 69 dnů.

Na závěr chceme poděkovat všem členům pobočky a místním zpravodajům, kteří nám poslali zprávy a napomohli tak k tomu, že výsledky hnízdění v západních Čechách byly v úplnosti zachyceny. Věříme, že i v letošním roce budete čápům věnovat svou pozornost. Děkujeme také panu RNDr. Jiřímu Hostýnkovi z Českého hydrometeorologického ústavu, pobočky v Plzni za laskavé poskytnutí meteorologických údajů.

Poslední rok mapování ptáků Slavkovského lesa

Pavel Řepa

Již po tři roky provádíme kvalitativní i kvantitativní podrobný průzkum hnízdícího ptactva v CHKO Slavkovský les. Celé území je rozděleno na cca 130 obdélníkových prvků o velikosti 1,5 x 3 km. V každém z nich se zvolí 20 bodů rozmístěných tak, aby vykrývaly celý prostor prvků a současně aby postihly nejzajímavější stanoviště pro výskyt ptáků v něm. Jejich volba je na pozorovateli. Na každém bodě se dvakrát provede sčítání metodou IPA, tedy po 5 min se zaznamenávají všichni slyšení i vidění jedinci všech ptačích druhů. První sčítání je v období na přelomu dubna a května, druhé je v první červnové dekádě. Je tudíž šance postihnout jak druhy stálé, začínající s hnízděním brzy, tak i druhy přiletující až pozdě.

Po zpracování celého území CHKO budeme mít k dispozici přesné mapy o výskytu jednotlivých druhů a to nejen z hlediska kvalitativního (na kterých místech se druh vyskytuje), ale také z hlediska kvantitativního (jak početně je na jednotlivých úsecích oblasti zastoupen). Získáme tedy přesnou představu o hnízdním výskytu pro druhy, které tento způsob zjišťování zachycuje a těch je převážná většina. Pro druhy, které jsou tímto způsobem obtížně zjištělné pak organizujeme specializované doplňující zjišťování. Zatím jsme je alespoň zčásti realizovali u sov, chřástala polního, lelka, některých bahňáků a dravců, lesních kurů a pod. Předpokládáme, že v dalších letech doplníme i zjišťování dalších druhů, např. některých datlovitých, dalších dravců atd.

Na rok 2007 zbylo ke zpracování cca 30 čtverců, tedy počet, který se ve všech předchozích letech stihl. Je tedy možno počítat s tím, že v roce 2007 bude akce dokončena. Protože se začalo v roce 2004, je jasné že čtyři roky stačily k jejímu provedení. Dovedeme si tedy představit, že po desetileté představce, tedy konkrétně v letech 2017-2021 bude reálné akci zopakovat. Jistě si každý snadno představí, že srovnání výsledků z obou akcí bude nesmírně zajímavé, a že to bude jistě velmi cenný příspěvek k poznání dlouhodobých změn v našem hnízdním ptactvu. Jistě to mnoho vypoví nejen o vývoji ptactva v naší CHKO, ale přinese jistě i mnoho podnětů k pochopení celkového vývoje ornitofauny ve střední Evropě v dnešní době vyznačující se bouřlivými změnami v krajině. Snad z těchto výsledků budeme moci i zjistit mnohé příčiny mizení druhů, ochuzování ornitocenóz a dalších negativních změn a budeme také schopni lépe organizovat ochranu ptactva. Mimo to přináší akce drobné praktické výstupy i pro ochranu současnou. Byla nalezena řada lokalit cenných a ohrožených druhů, jimž budeme zajišťovat ochranu ihned, byly získány i podklady pro praktická opatření. Např. vymezení speciálních bloků pro dotační obdělávání krajiny ve prospěch ptáků (bloky pro ochranu chřástala polního a bahňáků).

Akce je realizována s pomocí řady dobrovolných spolupracovníků, kteří jsou ochotni věnovat svůj čas této práci. Plná účast na mapování v jednom roce znamená obětovat část čtyř víkendů, neboť společné sčítání se koná ve dvou termínech (při každém se zpracuje okolo 15 čtverců) a v každém je sčítáno dvakrát. Pracuje se v sobotu ráno, k sčítání se sjíždíme v pátek večer, abychom po společném noclehu mohli vyrazit již při rozednění k sčítání. Rozjíždíme se k domovu v sobotu mezi 10 - 11 hodinou dopoledne. Každý mapovatel je v sobotu ráno odvezen na vhodný bod ve svém prvku a dostane mapu či ortofotomapu v níž má vyznačeny hranice čtverce a bod, na němž se nachází. Dále již podle své úvahy prochází postupně celý čtverec a

volí vhodně rozložených dvacet bodů na nichž sčítá, a které zakreslí do mapy, aby je bylo možno v opakovaném sčítání přesně najít.

Zatím se našlo dost kolegů, kteří byli ochotni na akci přijet a nezbyvá než jim velmi poděkovat. Dosud se na mapování ptactva Slavkovského lesa účastnili: RNDr. Stanislav Beneda - Plzeň, Pavla Blažková - Plzeň, mgr. Tomáš Brinke - Praha, RNDr. Oldřich Bušek - Karlovy Vary, Ing. Jan Bureš - Mantov, RNDr. Jiří Bytel - Velká Hleďsebe, Lenka Caisová - Český Krumlov, mgr. Petra Cehláriková – Tachov, František Eidelpes - Tachov, Drahomíra Fainová - Březí, Ota Hais - Plzeň, RNDr. Jan Hora - Praha, Miroslava Horáková - Chodov, Václav Hrdina - Osvračín, mgr. Jaroslav Chloupek - Domažlice, mgr. Eva Chvojková - Plzeň, Ondřej Chvojka - Plzeň, ing. Dětmár Jäger - Podhradí, Aleš Jelínek - Cheb, Jeremy King - Plzeň, Marie Kloudová - Plzeň, mgr. Pavel Kopta - Kdyně, mgr. Petr Křížek - Planá, Karel Lang - Plzeň, Karel Machač - Tachov, Stanislav Míl - Nýrsko, mgr. Martin Pudil - Liberec, RNDr. Jiří Pykal - České Budějovice, mgr. Tomáš Ryněš - Kdyně, ing. Václav Říš - Rokycany, mgr. Libor Schröpfer - Holýšov, Jiří Silovský - Praha, Jiří Sladký - Plzeň, Vladimír Teplý - Ostrov, Tomáš Tymi - Cheb, RNDr. Roman Vacík - Hlohová, Jiří Vlček - Lnářský Málkov, Pavel Volf - Praha, mgr. Lubomír Volter - Plzeň.

Doufáme také, že většina z nich bude mít možnost přispět svou účastí byť i jen v jediném termínu a doufáme, že se najdou i další zájemci, kteří pomohou, abychom v posledním roce zvládli domapovat celé území Slavkovského lesa. Vlastní termíny jsou zatím vybrány jen předběžně a to 27./28.4 první sčítání 1. termín, 4./5.5 druhé sčítání první termín, 1./2.6 první sčítání druhý termín a 8./9.6 druhé sčítání druhý termín. Samozřejmě může zasáhnout něco neočekávaného, ale na 95 % lze s těmito termíny počítat.

Aby si čtenář učinil alespoň představu o tom, jaké faunistické zajímavosti dosavadní průběh mapování přinesl, uvádím malou tabulku s vyznačením kolik nálezů (bodů s pozitivním zjištěním) bylo v jednotlivých letech zjištěno u vzácnějších a méně běžných druhů ptáků. Hvězdičkou jsou značeny druhy, které se bodovým sčítáním zjišťují jen nahodile.

Druh	Počet bodů na nichž byl druh zjištěn			
	2004	2005	2006	Celkem
Pustovka obecná – <i>Asio flammeus</i> *	1	0	0	1
Hýl rudý – <i>Carpodacus erythrinus</i>	0	1	0	1
Lelek lesní – <i>Caprimulgus europaeus</i> *	0	1	0	1
Vodouš kropenatý – <i>Tringa ochropus</i> *	1	0	0	1
Včelojed lesní – <i>Pernis apivorus</i> *	1	0	0	1
Orel mořský – <i>Haliaeetus albicilla</i> *	2	0	0	2
Luňák červený – <i>Milvus milvus</i> *	2	0	0	2
Lejsek černohlavý – <i>Ficedula hypoleuca</i>	0	0	3	3
Lejsek malý – <i>Ficedula parva</i>	0	0	3	3
Strnad luční – <i>Miliaria calandra</i>	1	2	1	4
Moták pochop – <i>Circus aeruginosus</i> *	3	1	0	4
Sluka lesní – <i>Scolopax rusticola</i> *	1	3	1	5
Krutihlav obecný – <i>Jynx torquilla</i>	3	0	2	5
Čáp bílý – <i>Ciconia ciconia</i> *	1	2	6	9
Strakapoud malý – <i>Dendrocopos minor</i>	1	3	2	6
Kulíšek nejmenší – <i>Glaucidium passerinum</i> *	3	2	1	6
Ťuhák šedý – <i>Lanius excubitor</i>	3	2	1	6

Strnad rákosní - <i>Emberiza schoeniclus</i>	5	1	0	6
Bělořit šedý – <i>Oenanthe oenanthe</i>	2	3	2	7
Krahujec obecný – <i>Accipiter nisus</i> *	2	3	3	8
Čáp bílý – <i>Ciconia ciconia</i> *	1	2	6	9
Žluna šedá – <i>Picus canus</i>	4	5	0	9
Čejka chocholatá – <i>Vanellus vanellus</i> *	3	4	4	11
Čáp černý – <i>Ciconia nigra</i> *	5	2	4	11
Chřástal polní – <i>Crex crex</i> *	4	3	5	12
Lejsek šedý – <i>Muscicapa striata</i>	8	1	4	13
Čečetka zimní – <i>Carduelis flammea</i>	10	3	2	15
Skřivan lesní – <i>Lullula arborea</i>	9	2	7	18
Křepelka obecná – <i>Coturnix coturnix</i>	12	6	2	20
Žluna zelená – <i>Picus viridis</i>	9	4	8	21
Holub doupňák – <i>Columba oenas</i>	10	12	0	22
Dlask tlustozobý – <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	9	7	7	23
Bekasina otavní – <i>Gallinago gallinago</i>	11	7	9	27
Ořešník kropenatý – <i>Nucifraga caryocatactes</i>	9	13	7	29
Ťuhák obecný – <i>Lanius collurio</i>	24	13	23	60
Krkavec velký – <i>Corvus corax</i>	29	18	26	63

Žádáme proto všechny, kdo jsou ochotni se mapovací akce v roce 2007 účastnit, aby alespoň předběžně svou účast potvrdili buď písemně na adresu RNDr. Pavel Řepa, Správa CHKO Slavkovský les, Hlavní 504, 353 01 Mariánské Lázně. Případně e-mailem: pavel.repa@nature.cz nebo telefonicky na čísla 354 624 081 resp. 604 168 040.

Historie hnízdění čápa černého (*Ciconia nigra*) v okolí Holýšova

Pavel Růžek

Čáp černý (*Ciconia nigra*) patří k druhům, jejichž početnost a rozšíření v posledních letech stoupá. V rozmezí let 1973-77 a 1985-89 došlo na našem území jak k dalšímu rozšíření, tak ke zvýšení počtu hnízdících párů, v obou případech o více než 50 % (Šťastný et al. 1996). Zatímco v letech 1973-77 se odhadoval počet na 100-150 párů, v současnosti je to 300-400 párů (Šťastný et al. 2006). Rovněž na v okolí Holýšova (kvadráty 6444, 6344) byl zaznamenán výskyt a prokázané hnízdění v několika po sobě následujících letech.

Sledované území o celkové ploše 118 km² se nachází JZ od Plzně v kvadrátech 6344 a 6444, na rozhraní bývalých okresů Domažlice, Tachov a Plzeň-jih. Je ohraničeno těmito obcemi: Merklín, Čermná, Staňkov, Čečovice, Jivjany, Nedražice, Hradec u Stoda a Merklín se středovou obcí Holýšov (okr. Domažlice, kvadrát 6444, 49.35 N 13.06 E). Nachází se zde velký lesní komplex Vytůň, který patří pod správu LČR (LS Přeštice a LS Horšovský Týn), dále lesní celky Hořina, Hanovky, Suchý důl, Bělina a Spálený les (vše LS Horšovský Týn). V minulosti nebyl na této lokalitě rozšířen, bylo zaznamenáno pouze několik pozorování: Bušek (1974) z minulosti uvádí pouze dvě pozorování: 21.8.1973 pozoroval 1ex., který kroužil vysoko nad

hrází Červeného rybníka (6343) a 1.9.1973 dopoledne lovil 1 ex. v mělké vodě při západním břehu Jivjanského rybníka (6343). Schröpfer (1981) jej udává jako vzácného zabloudilce, kdy pozoroval 1 ex. v srpnu 1975 u řeky Radbuzy poblíž Staňkova. Já jsem pozoroval v květnu v roce 1983 1 ex., jak letí severním směrem nad lesní cestou vedoucí z Horní Kamenice na bývalou hájovnu Vytůň II. Další zjištěný výskyt je z roku 1989, kdy Schröpfer pozoroval 17.7. 1 ex. v přeletu nad městem Holýšov a opět 21.7. dvojice Schröpfer a K. Konopík pozorovala 1 ex. v letu nad městem Holýšov (Těťál 1990). V roce 1992 jsem se dozvěděl od místního revírníka p. T. Říhy o výskytu stop, které upozorňovaly na možný výskyt čápa černého v polesí Vytůň, kde hnízdí pravděpodobně od roku 1991. Hnízdění je sledováno od roku 1992, kdy čápi vyvedli 2 mláďata. Tato byla 14.6. kroužkována. Hnízdo bylo umístěno na smrku, ve výši 20 m, který byl v zimě 1992/1993 z důvodu napadení kůrovcem poražen. V roce 1993 jsem asi 10 m od loňského stromu umístil na jiný strom umělou hnízdní podložku, kterou po návratu ze zimoviště ptáci ochotně přijali a vyvedli 3 mláďata. 25.3. byl pozorován 1 ex. poprvé u hnízda, 30.3 pozorována samice u hnízda, 14.4. pozorován 1 ex., 17.4. pár u hnízda, 25.4. samice na hnízdě, 28.6. byla kroužkována 3 pull. a 8.8. pozorována ještě 2 juv. u hnízda (Růžek in Vacík 1996). Jako doklad byl pořízen krátký videozáznam a diapozitivy. V tomto roce byl pozorován čáp ještě 1.5. 1 ex. jak krouží nad městem Holýšovem (Růžek in Vacík 1996) a 22.6. a 21.7. pozoroval Schröpfer 1 ex. kroužit opět nad Holýšovem (Vacík 1996). V roce 1994 byl pár poprvé pozorován na stejném hnízdě 31.3. a 4.6. byla kroužkována celkem 2 pull. (Růžek in Vacík 2002). V tomto roce byl ještě v květnu zjištěn neúspěšný pokus o hnízdění u obce Všekary (6344) v lokalitě „Žďár“. Hnízdo bylo umístěno na postranní větvi borovice, ve výši asi 15 m a 19.6. byl pozorován 1 ex. jak krouží nad poli u obce Kvíčovice (6444) (Schröpfer in Vacík 2002). V roce 1995 jsem 1.4. pozoroval v polesí Vytůň u Holýšova na pravidelném hnízdě 1 ex. čápa černého, ale bohužel to bylo naposled, co jsem se na této lokalitě s tímto druhem setkal. V roce 1996 zde zahnízdil výr velký (*Bubo bubo*), ale samice přišla o život (byla zastřelena) a od té doby je hnízdo prázdné.

O další hnízdní lokalitě jsem se dozvěděl od revírníka p. M. Spěváka, kdy byl zaznamenán hnízdní výskyt ve Spáleném lese u obce Hradišťany (6344, okres Plzeň-jih) v roce 1991. Hnízdo bylo na smrku asi 20 metrů vysoko. V roce 1992 hnízdo nebylo z časových důvodů kontrolováno, v roce 1993 nebylo obsazené a v roce 1994 zde hnízdil výr velký. Při kroužkování 13.5. 1994 bylo v hnízdě 1 pull., které však slétlo k zemi a již se jej nepodařilo nalézt. V roce 1995 hnízdo spadlo. V roce 1998 4. dubna pozoroval Schröpfer u Jivjanského rybníka 2 ex. a 27.5. pozoroval Maxa 1 ex. u sportovního letiště Staňkov 6444 (Schröpfer in Vacík 2002a).

1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997- dosud
možné hnízdění	2 pull.	3 pull.	2 pull.	neobsa- zeno	výr velký	neobsa - zeno

Je mou milou povinností poděkovat pracovníkům LČR p. T. Říhovi, M. Spěvákovi za poskytnutí informací a také zaměstnancům LS Přeštice, LS Horšovský Týn. Dále pak Š. Říhovi a A. Říhové, kteří mi pomáhali při instalaci hnízdní podložky. Dále všem zainteresovaným, kteří se jakýmkoli způsobem podíleli na sepsání tohoto krátkého

příspěvku a především svojí manželce Jaroslavě, která se mnou sdílí všechny strasti při kroužkování ptáků, nejenom černých čápů.

Literatura:

- Bušek, O. 1974: Avifauna Jivjanských rybníků a nejbližšího okolí. - *Práce SVOČ, Gymnázium J.Š. Baara Domažlice, nepubl., 24 s., depon. Zpč.muzeum v Plzni*
- Schröpfer, L. 1981: Kvalitativní výzkum avifauny Holýšovska.- *Práce SOČ, Gymnázium J.Š. Baara Domažlice, nepubl., 69 s., depon Zpč. muzeum v Plzni*
- Šťastný, K., Bejček, V. 1993: Početnost hnízdních populací ptáků v České republice.- *Sylvia, 29: 72-81.*
- Šťastný, K., Bejček, V. & Hudec, K. 1996: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 1985 -1989. - *H & H, Jinočany.*
- Šťastný, K., Bejček, V. & Hudec, K. 2006: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001-2003. - *Aventinum, Praha.*
- Řeřáb, I. 1990: Faunistická pozorování v západních Čechách v roce 1989.- *Sborn. Západočes. Muz., Plzeň, Přír., 78: 1-72.*
- Řeřáb, I. 1993: Faunistická pozorování v západních Čechách v roce 1992. - *Sborn. Západočes. Muz., Plzeň, Přír., 88: 1-50.*
- Vacík, R. 1996: Faunistická pozorování v západních Čechách v roce 1993. - *Sborn. Západočes. Muz., Plzeň, Přír., 93: 1-64.*
- Vacík, R. 2002: Faunistická pozorování v západních Čechách v roce 1994 -1995. - *Sborn. Západočes. Muz., Plzeň, Přír., 100: 1-80.*
- Vacík R.,2002a: Faunistická pozorování v západních Čechách v roce 1996 -1998.- *Sborn. Západočes. Muz., Plzeň, Přír., 101: 1-74.*

Pozdní výskyt čejky chocholaté na Sokolovsku v zimě 2006

Miroslava Horáková

V tomto krátkém příspěvku bych chtěla popsat své pozorování, kdy jsem měla možnost sledovat čejky chocholaté (*Vanellus vanellus*) v tak pozdní dobu. Čejky jsem pozorovala dne 28.12.2006 odpoledne mezi 15. a 16. hodinou na zasněženém poli u obce Stará Chodovská (kvadrát 5742, okres Sokolov). Při terénní pochůzce jsem zdaleka zpozorovala hejno zatím neurčeného druhu. Teprve po přiblížení jsem zjistila, že se jedná o čejky. Hejno mělo celkem 53 exemplářů a v houstnoucím sněžení se ptáci k sobě choulili. Čas od času se některá z nich pokusila vzlétnout, ale nepřízeň počasí odlet znemožňovala. Vzhledem k tomu, že podzimní tah tohoto druhu nebyl ve sledované oblasti příliš intenzivní (od počátku října do konce prosince jen 210 čejek), bylo pro mne toto pozorování velmi překvapivé. Tento pozdní výskyt vysvětluji velmi pomalým nástupem zimy, která spíše připomínala předjaří než vlastní zimu. Teploty se od počátku prosince pohybovaly okolo + 6°C a poté ke konci roku poklesly mírně nad bod mrazu.

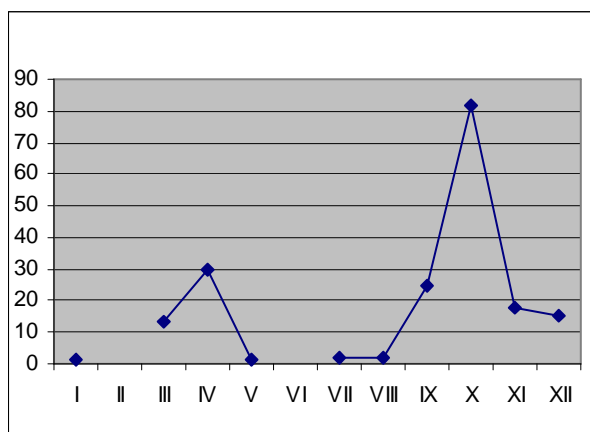
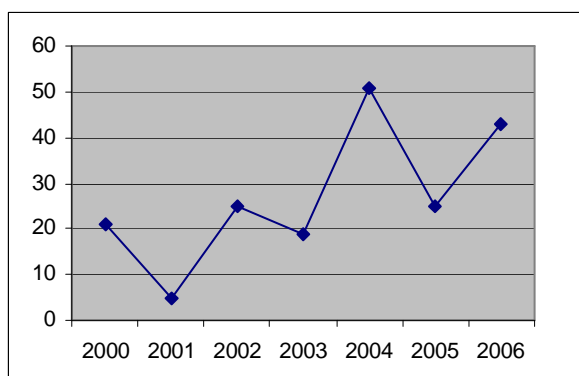
Výskyt volavky bílé na borské rybníční kaskádě

Karel Machač

Areál rozšíření volavky bílé je vzhledem k poloze České republiky situován jižněji. Nejbližší stálá hnízdiště jsou na Neziderském jezeře na maďarsko-rakouském pomezí, na Hanságu, Kisbalatonu, dále na jezeře Velence a ojediněle na Hortobágy. Hnízdí také jižněji a to na bývalém území Jugoslávie, v Rumunsku a na jihu Ruska v deltě Volhy. Výskyt volavky bílé na borské rybníční kaskádě byl před rokem 2000 znám pouze sporadicky z nahodilých pozorování, která však nebyla dostatečně prokázána. V posledních šesti letech se však stává výskyt tohoto druhu pravidelným a odpovídá výskytu v místech, kde se již vyskytovaly dříve.

rok /měsíc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	celkem
2000									2	11	1	7	21
2001			4	1									5
2002			1					1	5	1	17		25
2003			5	6			2		6				19
2004			3	17					6	25			51
2005	1			6						18			25
2006					1			1	6	27		8	43
celkem	1		13	30	1		2	2	25	82	18	15	189

Výsledky z tabulky je možno shrnout do následujícího obrázku, který dokazuje stoupající tendenci v počtu pozorovaných bílých volavek na sledovaném území.

Volavky bílé se nejčastěji vyskytují na jaře a na podzim. Častěji jsou pozorovány volavky na podzim nežli na jaře a v poslední době se jejich výskyt posunuje stále více i do zimního období. Z jarních měsíců je nejpočetnější IV. měsíc, na podzim je měsícem s největším výskytem X. měsíc, i když výskyty v XI. a XII. jsou také poměrně vysoké. Celkově lze konstatovat že podzimní výskyt začíná měsícem zářím s maximem výskytu v říjnu, s postupným úbytkem do prosince. Jarní výskyt se soustřeďuje do měsíců březen a duben (viz další obrázek). V procentuálním vyjádření to znamená, že při jarním výskytu je to v měsíci březnu 6,88 % a v dubnu

15,87 % z celkového sledovaného počtu. U podzimního výskytu se jednotlivé měsíce na výskytu podílejí v září 13,23 %, v říjnu 43,38 %, listopadu 9,52 % a v prosinci se jedná o 7,93 % z celkového množství sledovaných ptáků. Rovněž tendence k přezimování je vysoká, dá se vyjádřit 8,47 % z celkového počtu.

Protože výskyt volavky bílé na borské rybníční kaskádě je možné sledovat až v posledních šesti letech, je zatím poměrně složité určit, zda se jedná pouze o určité tahové potulky, které jsou u tohoto druhu známé, nebo zda nastává šíření tohoto druhu do severnějších oblastí. Přesto je možné, že výskyt volavek bílých bude i v budoucnu narůstat i vzhledem k tomu, že nejbližší hnízdiště tohoto druhu ať již v Maďarsku nebo v Rakousku nejsou tak vzdálena od míst výskytu v okolí Boru. K výskytu volavky bílé může rovněž přispívat i vznik dvou kolonií volavky popelavé, v nichž také volavky bílé často v zahraničí hnízdí. Tyto předpoklady samozřejmě potvrdí nebo vyvrátí až sledování v dalších letech v podstatně delším horizontu a rovněž bude záležet na tom, zda se zachová i stoupající trend početnosti tohoto druhu.

Když se řekne Hortobágy...

Jan Veber

Co vás napadne? Že je to určitě něco k jídlu, řeknou si gurmáni „takovej pravej a nefalšovanéj maďarskej guláš“. Ne ne, řeknou si ti kulturně založení - to je určitě nějaký významný maďarský spisovatel a moje partnerka Maruška v tom našla horké lázně (prý zkomolený překlad češtiny a němčiny), čímž ale byla jen kousek od pravdy, jak se také dozvíte v následujících řádcích. A vy ostatní - dáte se podat?

Hortobágy - celým názvem Hortobágy Nemzeti park je nejstarší a také největším národním parkem Maďarska. Historie parku sahá do roku 1973, kdy byla jeho první část o rozloze 52 000 hektarů vyhlášena národním parkem a zařazena mezi biosférické rezervace. V roce 1999 byl tento národní park pro svoji výjimečnost zařazen do seznamu Světového kulturního dědictví UNESCO v oblasti kulturní zemědělské krajiny. Jeho mokřadní plochy, které tvoří zhruba třetinu dnes již 82 000 hektarů velkého parku, spadají do tzv. "Ramsarské úmluvy" na ochranu mokřadů. A protože je to ráj nejen pro ornitology, ale i pro fotografy, vydal jsem se společně se svým kamarádem Vaškem Šilhou na takovou první poznávací cestu této perly Maďarska. Tato oblast je velice známá nejen bohatstvím živočišných, potažmo ptačích druhů v hnízdním období, ale i v období podzimního tahu ptáků, kdy se na této lokalitě zastavují při odpočinku tisícová hejna nejrůznějších druhů bahňáků, kachen, hus, ale především jeřábů popelavých, kteří se zde pravidelně zastavují k odpočinku na své cestě ze svých na severu ležících hnízdišť do zimovišť. Tato leží v exoticky zemích jako jsou Tunisko, Súdán a místa na Sinajském poloostrově. A právě jeřábi se stali hlavním cílem a magnetem naší cesty na počátku října loňského roku.

Cesta z Domažlic přes Prahu, kde nakládám Vaška s jeho fotografickou výbavou, a Brno, Bratislavu, Budapešť a Debrecen byla poměrně dlouhá (kolem 840 km), ale nechala se poměrně dobře zvládnout. O ubytování jsme již věděli dopředu z informací, které nám ochotně poskytl jihomoravský ornitolog Petr Berka, takže s hledáním místa na složení našich cestou unavených těl nebyl vůbec žádný problém. Hned brzy ráno jsme vyrazili do zdejšího informačního centra zakoupit povolení ke vstupu do parku a mapu nejbližšího okolí a hned vyrážíme. Jsme natěšení na jeřáby

a přírodu kolem! Malinko bloudíme a když se poprvé ptáme na cestu, nad hlavou nám přelétají první hejna jeřábů. Je to nádherný pocit je vidět a slyšet jejich tolik charakteristické volání. Po chvilce nacházíme tu správnou odbočku na Hortobágy halastó, což je soustava několika velkých mělkých rybníků, navzájem důmyslně propojených zavodňovacími a odvodňovacími kanály, využívaných k intenzivnímu chovu ryb. Okolí rybníků je porostlé rákosem a tak s radostí využíváme pozorovatelny, které byly postaveny na těch nejatraktivnějších místech k pozorování ptáků a života této překrásné lokality. Začíná krásné podzimní ráno, plné slunce a pro nás je to něco nádherného, mít na starosti jen a jen fotografování a nemyslet na starosti "pozemského" života. Alespoň na chvíli...

Cestou k nejzazšímu rybníku Kondáš docházíme k zaparkovanému autu s německou poznávací značkou. A my to jdeme pěšky! A navíc se sem přece s autem vůbec nesmí! Jenže rozluštění tajenky přichází v zápětí, když vidím na autě samolepku německé organizace na ochranu jeřábů. Se sympatickým starším Němcem se dávám do řeči, Vašek mezitím zdolává schody další pozorovatelny. Hans E. Hohl se zde věnuje monitoringu jeřábů, kteří jsou vybaveni vysílačkami. Díky těmto vysílačkám mají ornitologové podrobný přehled o tom, kudy jeřábi táhnou, kde a jak dlouho se zdržují a v neposlední řadě se podle toho nechá zjistit zcela přesně, kde ptáci také hnízdí, což je zvláště důležité pro jejich ochranu v tom nejdůležitějším období jejich života. Povídalo by se s ním hezky a dlouho, ale my míříme ke Kondáši. Je to přes pět kilometrů s těžkou fotografickou bagáží. Cestou fotografujeme přelétající kolpíky a v křovinách hojně přelétající drobné pěvce. Zmoření docházíme k nově zrekonstruované pozorovatelně, která je postavena na pilotech nedaleko břehu rybníka Kondáš a vede k ní pěkná nová lávka. Samotná pozorovatelna je vybavena velmi spoře, ale díky čtrnácti uzavíratelným oknům je ideálním místem k pozorování a fotografování ptáků. Na hladině rybníka plavou stovky kachen, nejčastější jsou klasické březňačky, ale jsou tady i lžičáci pestří, čírky a poláci velcí. Na obnažené výspě v levé části rybníka odpočívá na dvě stě hus a co chvíli jejich poklid naruší průlet některého z asi pěti orlů mořských, kteří se toulají krajem. Husy se vždy zvednou a s mocným kejháním se snaží upozornit okolí na blížící se nebezpečí. Opodál je doslova ráj bahňáků a já zde dalekohledem pozoruji několik desítek kolih velkých, u nás tolik vzácných ptáků. Ale i ostatní druhy jsou zde bohatě zastoupeny a já jen lituji, že nemám silnější dalekohled pro přesné určení jednotlivých ptáků. Zůstáváme zde až do večera. Přijel Hans a půjčuje nám svůj silný dalekohled. V dálce vidíme přilétat první hejna jeřábů na nocoviště. Jsou jich doslova plná oblaka a Hans nám šeptá, že je jich zde již přes 16 tisíc! Je to pro nás velmi silný zážitek. Začíná bohužel mrholit a tak se, ač neradi, musíme se dát na ústup. Při pomyslení na cestu zpátky po tmě a s batohy na zádech, jdou na mne i Vaška mrákoty. Jenže dobří lidé ještě žijí a tak nás "karavela" jeřábího specialisty dováží doslova až ke dveřím našeho auta na parkovišti.

Druhý den ráno se vydáváme na obhlídku okolí a nacházíme několik velmi zajímavých míst k fotografování. Přiblížit se však k jeřábům, tolik ostražitým ptákům, kteří z nocovišť kolem Kondáše odlétají za potravou na rozsáhlá pole po sklizni kukuřice, se nám však nedaří. Se staženými okny a fotoaparáty s teleobjektivy na klíně projíždíme místy, které nám poradil Hans, ale jeřábi jsou opravdu velmi opatrní! Stačí jen zastavit a už se zvedají a s hlasitým voláním odlétají. Někdy jen několik desítek metrů, jindy mizí hejno v nedohlednu. Hledáme vhodnou taktiku, ale nic kloudného nás zatím nenapadlo. Výsledkem je několik snímků ptáků, kteří svým vzezřením připomínají jeřáby, o portrétech si můžeme nechat zatím jen zdát. Hlad nás zavedl do centra vesničky, kde poblíž parkoviště trůní útulná Csarda, kde z nás

má maďarský číšník opravdový "hokej". Já si objednávám jídlo německy, Vašek anglicky a spolu se bavíme česky. Číšník však všechno zvládá s naprostou bravurou a tak nám nefalšovaný guláš a káva dělají v našich žaludcích pěkně příjemně.

Další den zkusíme ráno štěstí u malého mokřadu a stavíme na břehu své kryty. Přesto, že jsme vstávali ještě za tmy, přijíždíme pozdě a část ptačí populace odlétá. Mrzí nás to, ale nevzdáváme to. Zasedáme každý do svého krytu a čekáme na to příslovečné "dobré světlo". Mlžným oparem prolétají opět hejna jeřábů a jakoby nám volali na pozdrav. Fotografujeme volavky a místní uherský skot, který za krásného cinkotu zvonců prošel těsně kolem nás na pastvu v rozsáhlé maďarské pustě. Po tradičně dobrém obědě v Csardě opět vyrazíme za jeřáby. Ani tentokrát však nemáme štěstí, přestože jich vidíme opravdu velký počet. Ani silný teleobjektiv však tuto vzdálenost úspěšně nepřekonává a tak alespoň mapujeme místa jejich výskytu a kujeme plány na další den. Večer při kávě a originálních maďarských klobásách by se dal klidně nazvat "Večerem vzpomínek na Afriku". Proč? Kdo měl někdy možnost poslouchat Vaška, který je specialistou na fotografování africké přírody, ten ví, jak zasvěceně a ze srdce dokáže Vašek o tomto nádherném a zvláštním kontinentu vyprávět. Ani neregistrujeme, že jsou dvě ráno...

Poslední den pobytu věnujeme opět fotografování a toulkám po okolí. Jsme smířeni s tím, že za takové situace perfektní fotografie jeřábů neuděláme a tak věnujeme čas další návštěvě soustavy rybníků. Kvakoši noční vyletují z okrajových olší, za elektrickým ohradníkem fotografujeme "vodní buvoly" a míříme dále po rovné cestě mezi rybníky. Správa parku tady důmyslně vybudovala několik krytých odpočívadel, které mohou chránit jak před všude přítomným sluncem, tak i za podzimních dešťů. Slunce nám dává zapomenout, že je říjen a pálí jako v létě. Na odpoledne máme naplánovanu poslední vyjížďku na kukuřičná pole a večer se západem slunce chceme zastavit na jedné z pozorovacích věží u silnice na Debrecen. Co kdyby jeřábi táhli v záři zapadajícího slunce? Zatím však zmořen únavou usínám na jedné z pozorovatelem, zatím co Vašek jde za "svými" budníčky". Ještě než mi vypadne tužka a poznámkový blok z ruky, dělám jeden zajímavý snímek. Večer je zvláštní světlo a na obloze svítí Slunce i Měsíc zároveň. Stojíme na pozorovací věži a vyhlížíme jeřáby. Na nedalekém statku shání dohromady bača ovce k nočnímu ustájení a krajem se ozývá havraní krákání. Jeřábi nikde. Havrani usedají do louky před námi a hodují. Slunce dostává tu pravou barvu pro fotografování a jeřábi stále nikde. Najednou havrany cosi vyplašilo a nebo se na tu naši bezmoc už nemohl dívat Bůh všech fotografů a celé to obrovské hejno se jako na povel zvedlo a v zapadajícím slunci nám předvedlo fantastické divadlo!! Cvakání spouští dvou Canonů nikdo ani nevnímá, jsme plni toho nádherného divadla, které nám příroda připravila! Již za tmy dojíždíme k pensionu a venku pod deštníkem si dáváme tradiční kávu. Znovu si navzájem vyprávíme své dojmy a najednou přímo nad námi, za úplné tmy přelétá hejno jeřábů a svým voláním jako by se s námi přilétlo rozloučit. Oba to tak alespoň vnímáme a husí kůže na rukou není v tomto případě dílem vkrádajícího se chladu. Oba víme, že to jeřábí troubení je pro nás výzvou a že se sem musíme znovu vrátit. Voláme to za nimi do ztichlé maďarské noci, poslední v našem letošním putování za jeřáby.

O týden později malebná vesnička Hortobágy ožije. Díky populárnosti a jedinečnosti tamního odpočinkového místa jeřábů se zde bude konat mezinárodní konference o jeřábech. Sjede se na ní, jak nám prozradil německý ornitolog H. Hohl, na osmdesát odborníků z celého světa, kteří zde budou rokovat o tom jak dále ve výzkumu i ochraně těchto zajímavých a inteligentních ptáků. "To už tady ale jeřábů bude na 50 až 60 tisíc!" říká Hans Hohl a v očích má jiskřičky radosti...

A jak že je to s těmi lázněmi?? Nedaleko vesničky Hortobágy leží lázeňské městečko Hajdúszoboszló a zdejší léčivé prameny mají teplotu až 38 °C. Obsahují jód, bróm, karbonát vodíku, bitumin, kuchyňskou sůl, další minerální látky, asphalt (odtud zvláštní temně hnědá barva). Termální voda napomáhá při léčbě chronických potíží pohybového ústrojí, deformací páteře, revmatismu, chronických gynekologických zánětů, neplodnosti a kožních chorob. Pitná kůra je vhodná při chronických respiračních a katarálních onemocnění a onemocnění štítné žlázy. Lázně tedy zcela zaslouženě dostaly přezdívku "Mekka revmatiků".

Neobvyklý příběh čápa

Karel Makoň

Příběh, který vám chceme představit, se stal koncem léta 2006. Jedná se o zajímavou záchrannou akci, která svým vývojem a rozsahem nemá v regionu obdoby.

Přelom měsíce června a července 2006 Švihov - areál ZŠ

Na komíně místní ZŠ kroužkuje ornitolog Jiří Vlček mláďata čápa bílého. Když je v nejlepším, usedá na hnízdo půl metru od něj samice s francouzským kroužkem na noze, aby se podívala, co že tam dělá. Zcela neobvyklé chování samice kolegu zaskočilo, pohotově opisuje informace z kroužku a odesílá je do Prahy do Kroužkovací stanice Národního muzea.

Červenec 2006 – Švihov

Ve Švihově mezi domy po ulici chodí čáp, lidí se nebojí a nechá se krmit syrovým kuřecím masem. Potravu nosí i na hnízdo mláďatům, pravděpodobně je to poloochočený pták z nějaké francouzské zoologické zahrady.

20.7. 06 Dolany u Klatov

Na místní tenisové kurty přiletěl uprostřed turnaje ochočený čáp s naštipnutým zobákem.

Správce kurtů nabízí čápu kbelík vody a udivení sportovci volají místně příslušnou záchrannou stanicí ve Spáleném Poříčí.

28.7. 06 Plzeň - Veterinární klinika Vedilab s.r.o,

Kolegové ze Záchranné stanice živočichů ve Spáleném Poříčí přivezli těžce poraněnou čápici k ošetření a amputaci nohy. Zvíře odchytili po několika dnech a mimo naštipnutého zobáku má rozdrčené prsty levé nohy. Samice je téměř dvě hodiny operována. Nejprve provádí MVDr. Martin Hola amputaci prstové části nohy a pak MVDr. Petr Böhm rovná zobák, zpevňuje jej drátěnou vazbou, tkáňovým lepidlem a speciálním laminátovým obvazem. Bohužel vážné zranění nohy je staršího data a amputace je nutná.

Od 28.7 do 16.8 06 DES OP- Záchranná stanice živočichů Plzeň

Pooperační léčba, antibiotika, převazy amputované končetiny, opatření provizorní protézou. Na čápici je vidět velká vůle žít. Je krotká, nechá se krmit z ruky a výborně spolupracuje. Avšak nekróza poškozených tkání postupuje dál k patnímu kloubu, a tak je kvůli nebezpečí sepse nutná amputace další části nohy.

16.8. 06 Plzeň - Vetrinární klinika Vedilab s.r.o,

MVDr. Martin Hola amputuje další část levé nohy. Čáp se probouzí z narkózy a má poměrně velké problémy. Nemůže se postavit, opřít, a tak vymýšlíme závěs (postroj) a řešíme problém funkční protézy.

18.8. 06 Plzeň – Technickoprotetické pracoviště Sýkora – Malík, Plzeň

Celkem tři hodiny vymýšlí tým techniků odborné firmy včetně dvou specialistů lékařů FN v Plzni náhražku čapí nohy. Nelehký úkol, neboť funkce důležitého patního kloubu je po druhé amputaci nohy nulová. Výsledkem je provizorní odpočinková protéza a práce na mechanismu ovládání připravované definitivní protézy.

Srpen až prosinec 2006 Plzeň

Opakované návštěvy protetika Tomáše Tikala v areálu ZSŽ Plzeň. Celkem 5 prototypů protéz, bohužel bez valného výsledku. Nefunkčnost patního kloubu značně komplikuje používání jednotlivých náhražek.

28.12.2006 Záchraná stanice živočichů Plzeň

Pro stálé zhoršování se zdravotního stavu a přetěžování stojáku je po konzultaci s veterináři čápice utracena. Pták se nenaučil náhražku používat a otlaky v prstové části druhé, původně zdravé nohy, působily viditelné problémy.

Na závěr je třeba zdůraznit, že se jednalo o mimořádnou akci, která byla podpořena mediální známostí čapího pacienta. Průběh jeho léčby i samotný osud sledovaly desítky lidí, jak ze Švihova, tak i okolních vesnic. Za normálních okolností by byl čáp bez končetiny utracen okamžitě, v tomto případě jsme se však chtěli pokusit o jeho záchranu. Bohužel se to nepodařilo a tak už zbývá jen poděkovat všem těm, kteří v rámci svého volného času, možností a odborných zkušeností pomáhali. Čáp je sice jenom čáp, ale když nebudou čápi, tak kdo pak bude nosit děti?

Mokřad u Líní - ornitologický ráj

Karel Makoň

Nedaleko obce Líně (kvadrát 6345, okr. Plzeň-sever), nedaleko od staré haldy vytěžené hlušiny u Zbůchu, se v polích nachází původně rybník, dnes již částečně rákosím zarostlý mokřad. Místní terén je rovinatý, a tak se jedná o poměrně mělkou vodní plochu napájenou od Úherců tekoucím Lučním potokem. Mokřad vznikl téměř přirozenou cestou a z pohledu ochrany přírody jde o velice ceněnou a botanicky i zoologicky zajímavou lokalitu mimořádného významu. Podobný biotop hned tak v Plzeňském kraji nenajdete a výskyt mnohých ptačích druhů překvapil již nejednoho ornitologa. Mokřad je například hnízdištěm racků chechtavých, potápek černokrkých a potápek malých. Z dravců zde hnízdí moták pochop, na lov sem zaletuje jestřáb lesní, krahujec obecný a již několikrát zde byl viděn i orlovec říční. V průběhu jara a až do zimy, než hladinu uzavře ledový krunyř, zde můžete pozorovat například lžičáka pestrého, poláky velké i chocholačky, čírky, lysky černé, kachny divoké i čejky chocholaté, pisíka obecného, kulíky, jespáky, volavky popelavé i bílé, čápa

černého i bílého, některé druhy rybáků, labutě velké, divoké husy a další běžné i méně běžné druhy. Z pěvců se zde vyskytuje a byl několikrát kroužkován například slavík modráček, strnad rákosní, vzácný palašník tamaryškový, většina druhů rákosníků, pěnic, budníčci atd. Koncem léta pak rákosiny využívají k nocování vlaštovky obecné, jiříčky obecné a obrovská hejna špačků obecných. Pestrost a krása tohoto mokřadu je však velice křehká a proto jsme rádi, že Krajský úřad Plzeňského kraje vyhlásil v roce 2006 mokřad za přírodní rezervaci. Nermalou zásluhu na tomto kroku má náš kolega a člen Pobočky pan Jiří Vlček, který v tomto směru odvedl opravdu velký kus práce.

Pozvánka na akce N.O.S. v roce 2007

Václav Kovář

I pro rok 2007 máme pro všechny příznivce přírody a zejména ptactva připraveno několik akcí. Níže přikládáme seznam těch standardních, které pořádáme každoročně. Zároveň pro Vás připravujeme akci k ptáku roku 2007 – slavíkovi obecnému, tzv. „Noc slavíků“, která proběhne v Nepomuku a v Blovicích na přelomu dubna a května. Doporučujeme Vám sledovat naše webové stránky <http://nos.zde.cz>, kde bude včas upřesněn termín a podrobnosti. Kromě těchto akcí zrealizujeme během roku 2007-2008 další vycházkové akce, zaměřené především jak jinak než na ptáky, a to ve spolupráci s novými environmentálními centry v Plzeňském kraji, v rámci projektu ENVIC, který je financován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR a to např. v Plasích, Kladrubech, Domažlicích, Klatovech, Sušici, Plzni apod. O těchto akcích opět budeme včas informovat na našich webových stránkách nebo se o nich dozvíte na stránkách <http://www.envic.cz>. Těšíme se na setkání s Vámi na některé z našich akcí.

sobota 5. května 2007 "Vítání ptačího zpěvu" ve Spáleném Poříčí

Začátek v 8:00 h před vchodem do areálu zámku z náměstí, ranní vycházka probouzející se přírodou k rybníku Hvíždalka s odborným výkladem, pozorování a poslouchání ptactva, výstava přírodnin, ukázka stromolezeckých dovedností, možná ukázka odchyty a kroužkování ptactva.

neděle 6. května 2007 "Vítání ptačího zpěvu" v Klatovech

Začátek v 8:00 h před hotelem Beránek, ranní vycházka probouzející se přírodou k Čertovce s odborným výkladem, pozorování a poslouchání ptactva, výstava přírodnin, ukázka stromolezeckých dovedností, možná ukázka odchyty a kroužkování ptactva.

úterý 8. května 2007 "Vítání ptačího zpěvu" v Žinkovech

Začátek v 8:00 h na hrázi rybníka u bezpečnostního přepadu, ranní vycházka probouzející se přírodou při rybníce s odborným výkladem, pozorování a poslouchání ptactva, výstava přírodnin, ukázka stromolezeckých dovedností, možná ukázka odchyty a kroužkování ptactva.

sobota 12. května 2007 "Vítání ptačího zpěvu" v Kasejovicích

Začátek v 8:00 h před radnicí, ranní vycházka probouzející se přírodou po okolí s odborným výkladem, pozorování a poslouchání ptactva, výstava přírodnin, ukázka stromolezeckých dovedností, možná ukázka odchytu a kroužkování ptactva.

sobota 7. července 2007 "Ptačí víkend" v Klášteře u Nepomuka

Od 9:00 - 19:00 h na červeném mostě mezi Klášteřem a Nepomukem, výstava fotografií a přírodnin, po celý den ukázky odchytu a kroužkování ptáků, ukázka stromolezeckých dovedností.

sobota 4. srpna 2007 "Dopoledne s ptáky" v Přešticích

Začátek v 9:00 h na lávce přes řeku pod kostelem (na Příchovici), dopolední vycházka po okolí s odborným výkladem, pozorování ptactva, ukázka stromolezeckých dovedností, možná ukázka odchytu a kroužkování ptactva.

neděle 5. srpna 2007 "Dopoledne s ptáky" ve Švihově u Klatov

Začátek v 9:00 h před branou vodního hradu Švihov, dopolední vycházka po okolí s odborným výkladem, pozorování ptactva, ukázka stromolezeckých dovedností, možná ukázka odchytu a kroužkování ptactva.

sobota 29. září 2007 "Festival ptactva" v Nepomuku

Začátek v 9:00 h na parkovišti před Poliklinikou, dopolední vycházka po okolí s odborným výkladem, pozorování ptactva, výstava přírodnin, ukázka stromolezeckých dovedností, možná ukázka odchytu a kroužkování ptactva.

neděle 30. září 2007 "Festival ptactva" v Blovicích

Začátek v 9:00 h na lávce přes řeku (směr Cecima) pod Lidovým domem, dopolední vycházka po okolí s odborným výkladem, pozorování ptactva, výstava přírodnin, ukázka stromolezeckých dovedností, možná ukázka odchytu a kroužkování ptactva.

Pozvánky na ornitologické akce v roce 2007

Libor Schröpfer

Vítání ptačího zpěvu 2007

Bor u Tachova - Sraz v neděli 6.5.2007 v 7.00 hod. před bránou borského zámku. Trasa povede od zámku přes zámecký park k rybníku Tážný. V průběhu vycházky proběhne odborná přednáška na téma návrat ptáků ze zimovišť. V případě velmi nepříznivého počasí bude vycházka realizována v náhradním termínu v neděli 13. května. Informace na MěÚ v Boru u paní Krasanovské. Vede Karel Machač, telefon 721 962 801.

Chodov u Karlových Varů - Ornitologická vycházka pod vedením Miroslavy Horákové se bude konat 6.5.2007. Sraz je v 6:00 h na hrázi rybníku Bahňák. Vede Miroslava Horáková, telefon 737 720 060.

Holýšov - Vycházka podél řeky Radbuzy spojená s určováním ptačích druhů, zejména podle zpěvu, se bude konat v neděli 6.5.2007. Sraz je v 6:00 h před radnicí v Holýšově. Teplé oblečení, pevnou obuv a dalekohled s sebou. Akci pořádá Holýšovský ornitologický klub, vede Libor Schröpfer, telefon 732 370 036.

Plzeň - Ornitologická vycházka pod vedením K. Langa, M. Paiskera a S. Benedy se uskuteční v sobotu dne 19.5.2007. Sraz v 5:30 h na konečné tramvaje č. 4 v Plzni-Košutce. Vycházka vede kolem Boleveckých rybníků, přes lávku přes Berounku na Pecihrádku a zakončena bude již tradičně v Záchrané stanici živočichů v Plzni-Doubravce. Akci pořádá Západočeská pobočka ČSO při ZČM v Plzni, kontakt M. Paisker 739 206 159.

Noci slavíků

V rámci akcí spojených s kampaní Pták roku 2007 - slavík obecný se budou pořádat tzv. Noci slavíků. Jedná se o noční vycházka za zpěvem tohoto našeho nejlepšího pěvce. Do dnešního dne bylo známo pořádání těchto akcí:

Plzeň - Vycházka dne 12.5.2007 povede do Plzně-Skvrňan, vedoucí K. Lang a M. Paisker. Podrobnosti na webu Pobočky. Akci pořádá Západočeská pobočka ČSO při ZČM v Plzni, kontakt M. Paisker 739 206 159

Holýšov - Vycházka dne 15.5.2007 povede do údolí řeky Radbuzy v okolí Holýšova a Staňkova. Sraz je v 21:00 h před radnicí v Holýšově. Podrobnosti na webu HOK <http://ornitologie.hok.wz.cz>. Akci pořádá Holýšovský ornitologický klub, vede Libor Schröpfer, telefon 732 370 036.

Festival ptactva 2007

Bor u Tachova – Sraz v sobotu 6.10.2007 v 9.00.hod. před bránou borského zámku. Trasa povede od zámku přes zámecký park k rybníku Tážný. V průběhu vycházky proběhne odborná přednáška. Informace na MěU v Boru u paní Krasanovské. Vede Karel Machač, tel. 721 962 801

Chodov u Karlových Varů - Ornitologická vycházka do podzimní přírody spojená s přednáškou o migraci našeho ptactva do zimovišť a určování ptačích druhů. Sraz 29.9.2007 v 9:00 h v klubovně ČSOP u potůčku. Vhodné oblečení a pevnou obuv, dalekohled a určovací klíče s sebou. Vede Miroslava Horákova, telefon 737 720 060.

Holýšov - Ornitologická vycházka na Jivjanské rybníky u Jivjan spojená s určováním táhnoucího, zejména vodního, ptactva se bude konat v neděli 7.10.2007. Sraz je v 7:30 h před radnicí v Holýšově nebo v 8:00 h na hrázi Jivjanských rybníků. Teplé oblečení, pevnou obuv a dalekohled s sebou. Občerstvení zajištěno. Akci pořádá Holýšovský ornitologický klub, vede Libor Schröpfer, telefon 732 370 036.

Výzva ke spolupráci - ledňáček říční a skorec vodní

Václav Kovář

N.O.S. se již několik let věnuje projektu ALCEDO – Výzkum a monitoring populací ledňáčka říčního a skorce vodního v jihozápadních Čechách. Kontrolujeme stovky kilometrů vodních toků, počínaje menšími potůčky až po řeku Berounku v okolí Plzně. Přestože se snažíme mít oblast co nejlépe zmapovanou, nemůžeme být všude a těžko projdeme třeba celou Úhlavu od Nýrska až do Plzně 4 x za sezonu. Jsme rádi, když potoky a řeky zkontrolujeme alespoň jedenkrát na jaře a pak se vracíme na hnízdiště, o kterých víme. Chceme Vás tedy poprosit o spolupráci. Pokud víte o hnízdišti ledňáčka říčního nebo skorce vodního v Plzeňském kraji, dejte nám vědět. Ještě raději budeme např. za dlouhodobější spolupráci, spočívající např. v pravidelných kontrolách části toků v okolí vašeho bydliště či chalupy apod. Cenné jsou i informace typu: Úslava: úsek Nezvěstice – Štáhlavy, datum kontroly, bez hnízdění ledňáčků a skorce. Tedy ty, které potvrzují, že v určitém období na určitém úseku tyto druhy nehnízdily. Cenné jsou i informace o pozorování těchto druhů. Na závěr podáváme jednu zajímavou zprávu. Minimálně v období duben – září 2006 na Úslavě u Ždírci (6447, okr. Plzeň-jih) hnízdila samice ledňáčka říčního s chorvatským kroužkem: Zagreb Croatia EAO 6226 a v létě vyvedla celkem 15 mladých. Kontakt: N.O.S. – Nepomucký ornitologický spolek, Klášterecká 40, 335 01 Nepomuk, tel.: 777 900 519, e-mail: nos@nepomuk.cz, <http://nos.zde.cz>

Pozvánka na jarní členskou schůzi 2007

Výbor Západočeské pobočky České společnosti ornitologické při Západočeském muzeu v Plzni Vás zve na podzimní členskou schůzi pobočky, která se koná **v sobotu 17. 3. 2007 v přednáškovém sále Západočeského muzea v Plzni, Kopeckého sady 2 (hlavní budova). Začátek je v 9 hodin.**

Program:

1. Zahájení
2. Organizační záležitosti
3. Oblasti ptačí a lidské aneb Natura paradoxa - DVD (promítání)
4. Ornitologické aktuality, různé
5. Přestávka
6. Přednáška Mgr. Jaroslava Cepáka: „Nové směry v kroužkování ptáků v České republice“
7. Diskuse k přednášce
8. Závěr

V Plzni dne 21.2. 2007

Libor Schröpfer
jednatel

Karel Lang v.r.
předseda